

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Brevis Institvtio De Salvtari Poenitentia Peccatoris

Viexmont, Claude de

Coloniae Agr., 1725

VD18 1361598X

Cap. VIII. De pœnis inferni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50113)

non indigebam bonorum tuorum, sed tu meo-
rum. Tu nihilominus reddidisti mihi pro amo-
re odium, & pro bono malum: à me ad dia-
bolum inimicum meum, tibi que hostem infe-
stissimum, ingratus & salutis tuæ inconsidera-
tus defecisti: & turpissimo, crudelissimo, &
nequissimo domino te ultro mancipasti. Ta-
men omnes prædictas iniurias meas, & ingra-
titudines tuas patienter sustinui, te ad miseri-
cordiam diu expectavi: ignoscere paratus, si
ad me in tempore opportuno fuisses conuer-
sus, imò & ad id te vocavi, & quodammodo
rogavi: dum starem ad mentis tuæ ostium, pul-
sans & clamans, Conuertere ad me, & ego con-
uertar ad te: & vocem meam audire contem-
psisti. Iustum igitur est, ut qui me contem-
psisti, dum viueres, à me contemnaris dum mor-
tuus es: itaque discede à me, maledicte, in
ignem æternum, qui paratus est diabolo &
angelis eius, faciem meam non vilurus in sæ-
cula sæculorum.

Maleficia
reddita pro
beneficiis.

Sententia
iudicis Dei
erga pecca-
torem.
Matth. 25.

DE POENIS INFERNI.

CAP. VIII.

Superest, frater charissime, ut nunc audias
quàm dignum operibus tuis supplicium
in illo infernalis barathri profundo tunc
expendisses, adhucque expendes: nisi in tem-
pore opportuno per poenitentiam diuini iu-
dicii latam in te auertas sententiam. Imprimis
qui non peccasti nisi volens, in inferno omnia
mala patieris nolens. Ibi erit suppliciorum

Nemo pec-
cat nisi vo-
lens, ergo
omnia tor-

menta
etiam pa-
tietur no-
lens.

Diuerſitas
pœnarum,

Pro menſu-
ra delicti,
erit & men-
ſura tor-
menti.

Ignis infer-
ni diuerſos
diuerſimodè
exurit.

Iuxta qua-
litate[m] cor-
poris ſen-
tietur pon-
dus caloris.

Corporeus
cùm ſit, agit
in animam.

& miſeriarum diuerſitas innumerabilis, acer-
bitas intolerabilis, & æternitas interminabilis:
corporis & animæ afflictio erit varia, acerba,
& æterna. Quia perpetrasti diuerſitatem
peccatorum, ideo & patieris diuerſitatem pœ-
narum, nullum hic committis peccatum, cui
illic non respondeat ſuum tormentum: iuxta
modum tui criminis, te retributio ſequetur di-
uinæ ultionis, pro menſura delicti, erit & men-
ſura tormenti: quantum exiget tua culpa, tan-
tum ſenties de pœna. Quamuis enim vnum
idemque ſit ignis gehennæ, non tamen omnes
damnatos exurit ſimili ratione. Sicut & in
hoc mundo ſub vno ſole multi conſiſtunt, nec
tamen eiusdem ſolis ardorem æqualiter ſentiunt,
quia iuxta qualitatem corporis ſentitur & pon-
dus caloris: vnus quoque plus æſtuat, & alter
minus. Et ſicut ab vno eodemque igne ali-
ter vritur palea, aliter lignum, aliter ferrum:
ita illic in vno eodemque igne vnus idemque
non eſt ardor incendii: quia quod hic agit
diſpar valetudo corporum, hoc illic agit diſpar
cauſſa meritorum.

Ignis ille corporeus cùm ſit, detruſas in ſe
reproborum incorporeas animas exurit. Si
enim Dæmones, qui incorporei ſunt, eo igne
cruciantur, ſi etiam viuentium hominum in-
corporeæ animæ ſuo corpore detentæ, corpo-
rali ægritudine affliguntur: cur non illæ poſt
mortem igne etiam corporeo detentæ, ab eo
cruciabuntur? donec ipſas in extremi iudicii
retributione, & generali corporum omnium
reſurrectione, foetidiffimis ſuis corporibus in-
fe-

felici vinculo rursus colligatas, par cruciet flamma supplicii, quos hic par succendit flamma peccati. Donec peccatores, qui tractauerunt mente, quod peregerunt corpore, simul & mente puniantur & corpore. Donec in anima & corpore pœnas expendant, qui praua animæ desideria corpore explebant; & socia sint in tormentis, quæ hic socia fuerunt in vitiis: eosque par pœna constringat, quos similis culpa inquinat. Ille igitur gehennæ ignis missas in se reproborum animas, ante iudicii diem sine corpore, & post iudicii diem etiam cum corpore, cruciat, exurit, molestat & angit. Veruntamen humano aut diabolico studio non excitatur, nec lignis nutritur: succensione non indiget, nec tamen ardore caret: sed ab ipsa mundi creatione semel à Deo creatus, durat inextinguibilis: & non solum non extinguitur, sed nec eos, quos exurere cœperit, extinguet aut perimet vnquam.

Inextinguibilis est.

Huius autem æterni ignis potentiam nulla vox exprimere, nullus sermo potest explicare: nihil enim est simile in rebus corruptibilibus, siue bonis siue malis. Veruntamen ut aliquam ignis illius accipias imaginem, perpende, dum digiti tui extremum materiali nostro igni tantillo tempore admoues: quæ angustia, quis dolor, qui cruciatus? & tamen hic noster ignis ad ignem illum perpetuum, est velut ignis pictus ad ignem verum. In cuius medio si totum digitum teneres, quantum passionem sustineres? quam magnam, si totam manum: multò maiorem, si totum bra-

Inenarrabilis ignis ille infernalis.

Comparatio ignis nostri ad illum.

Comparatio optima ab igne infernali.

chium: longè maximam, si totum corpus citra mortem vno die sustinere posses: si vna hebdomada, multò plus: si anno integro, plurimum doleres. Hinc cogita si potes, quam infelix erit anima, quæ tanto & tam diuturno igne cruciabitur? metire ex hac temporali pœna, quàm intolerabile sit ipsi animæ, inextinguibilis illius ignis vtroque & intrâ & extrâ ardorem nimium perpetuò tolerare? Ignis qui in præsentis vita est, omnia lucida suo fumo deturpat, sic gehennæ ignis reproborum corpora denigrat & obscurat: quo facies sunt combustæ vultus eorum. In hoc tamen differunt, quòd noster ignis absorbit omnia, quæ recipit, ignis verò infernalis, quos semel susceperit, semper cruciat, & pœnæ suæ semper integros reseruat. Ille naturaliter & ardorem exhibet & fulgorem, hic verò summam exhibet concremationem, & nullum exhibet splendorem.

Simile.

Esaia 13.

Differunt
ignis noster
& infernalis.

Ignis obscurus simul
& lucidus.

Tres pueri
in fornace.
Daniel. 3.

Sed quia in inferno nec ipsius aëris, nec vllum est solatium lucis: ideo quasi fornacis magnæ fumum foetidum obscurumque exhalat, qui ascendet à generatione in generationem: qui quamuis cruciando caligine sua obscuret, & obscurando intolerabili suo ardore cruciet, tamen damnatis etiam ad tormentum lucet. Veluti enim tres illi Hebrææ gentis pueri, Ananias, Azarias, Misael, Regis Nabuchodonosor imperio ligatis manibus pedibusque in succensos fornacis ignes proiecti, è medio ignium incendio illæsis etiam crinibus sunt egressi: & mirâ Dei miserentis dispensatione ignis

ignis ille ne crines quidem aut vestimenta at-
tigit, & tamen vincula incendit: ad inferen-
dum tormentum flamma refrixit, & ad sol-
uenda vincula exarsit. Sicut ergo sanctis viris
ignis ardere nouit ad solatium, & ardere ne-
sciuit ad supplicium: ita e contrario reprobis
gehennæ flamma nequaquam lucet ad con-
solationis gratiam, ne videant unde gaudeant:
sed lucet ad pœnæ augmentationem, vt videant,
unde doleant.

Quandoquidem in obscuritate cruciat, &
lumen ad tormentum reseruat, vt ad suæ da-
mnationis cumulum videant sibi in hac vita
charissimos, pari præ oculis ultione damna-
tos. Sed ne sic quidem amicus compatitur
amico, nec pater filio, nec mater filiæ, nec fi-
lii compatiuntur parentibus: alter inuidet al-
teri, detrahit & murmurat. De parentibus
impiis conqueruntur impii filii: quia ad salu-
tem necessaria eos non docuerunt, delinquen-
tesque non corripuerunt. Parentes etiam
conqueruntur de filiis, quia vt eos ditarent mul-
ta malè acquisiuerunt, malè acquisita non re-
stituerunt, nec de iustè possessis eleemosynas
erogauerunt. Amicus conqueritur de amico,
quòd sibi peccandi fuerit occasio: quòd eius
amore deliquerit, eumque plusquam Deum
dilexerit. Et sicut diues ille epulo eleuans
oculos suos, eum esset in tormentis, vidit Abra-
ham à longè, & Lazarum in sinu eius: ita &
reprobi, iustorum (quorum vitam reputabant
insaniam) vident aliquando gloriam: vt ex in-
uidia

Amicorum
recognitio.

Mutua ex-
probratio.

Amans si-
militer de
amasia sua
conqueri-
tur.

Paradis-
visio.
Lucæ 16.

uidia non solum de suo supplicio, sed etiam de illorum crucientur gaudio.

Pudor mu-
tuus.

Simile.

Fœtor.

Damnati
corpore ni-
hil est fœ-
tidius.

Turpitud.

Corpus ag-
grauabit
animam.

Corporis &
animæ, mu-
tuum o-
dium.

Eorum oculis assiduè occurrunt facies di-
ræ tortorum, & socii consortes pœnarum: &
sicut experientia videmus, quòd nostram aut
alterius plagam horribilem aspicere non possu-
mus: ita & ipsis pudor est de propriæ vilitatis
consideratione, horror de omnium dæmonum
& damnatorum consortii vilitate, & fœtor de
fœtidissimorum cadauerum innumerabili mul-
titudine. Ineffabilis enim sit fœtor ex tanta
damnatorum corporum multitudine necesse
est, si vnus damnati corpore nullum est ster-
quilinium fœtidius, & nullum cadauer putidius:
si etiam turpius est, quàm si post septimum, aut
octauum diem à sepultura sua resurgat scærens
& corrosus vermibus, & omni fuligine ni-
grius: maiorem enim deformitatem, quam ha-
buerint, dum viuerent, in resurrectione resu-
ment. Quod dum miserimæ animæ suæ infe-
lici collegio colligatum & sociatum fuerit: ipsi
tam graue pondus & tam grauis erit sarcina,
vt nec pedem, nec manum, nec aliquod cor-
poris membrum ex se possit mouere, sed ne
puluërem quidem à suis oculis expellere. O-
mnia membra vinculis igneis arctabuntur, ad
omnia, quæ noluerint, cogentur, & ab omnibus,
quæ voluerint, prohibebuntur. Corpus ani-
mam odio habebit, quòd vnquam malè cogi-
tauerit: anima itidem corpus, quòd mala co-
gitata opere compleuerit, & quòd vterque al-
terum talibus pœnis subiecerit, pœna animæ
in corpus, & pœna corporis redundabit in ani-
mam,

mam, sicut & experientia videmus, quòd patiente corpore compatitur anima, & patiente anima compatitur corpus.

IN illa picis ardentis terra, in sæcula sæculorum desolata: miseris damnatis omnimoda est desolatio, ex desolatione desperatio, ex desperatione, odium Dei atque blasphemia: cruciatus æternus, continuus gemitus, eiulatus assiduus. Ibi nil aliud auditur: quàm planctus, ululatus, fletus & stridor dentium: fletus de ardore, & stridor dentium excitatur de frigore: sicque duplicem patiuntur gehennam, scilicet niuei frigoris & nimii feruoris. Sicut enim febricitans nunc frigore, nunc in eodem loco torquetur calore: sic & damnati ad calorem nimium, transeunt ex aquis niuium, & vt acrius torqueantur, ad calorem immensum, de glaciali frigore subito deuoluuntur. Cuius tormenti hanc assume imaginem, dum tempore hyemali summo in extremis digitis laboras frigore: quantò plus digitos igni ostendis, tantò magis frigus sentis. Hinc ergo collige, quantus erit dolor, dum non solùm in extremitate digitorum, sed etiam in toto corpore frigus erit maximum: dum de tanto frigore transitus erit immediatus in tantum ardorem: quòd maius fuerit frigus, & calor subsequens maior, hoc maior erit dolor.

Multiplicatio peccatorum.

Frigus cum ardore,

Simile.

Qui hic repleti fuerint satietate, illic cruciantur fame, & guttam aquæ postulant, nec tamen eam impetrant. Per quæ peccauerunt, per hæc & punientur, & in quo Deum magis offendunt.

Fames. Per quæ quis peccauit, per hæc & punietur.

Desolatio
omnimoda.

offenderunt, in eo magis cruciantur. Semper igne cremantur, nec funditus moriuntur: semper fumum teterrimum sustinent, & nunquam lumen vident. Implentur fœtoribus, torquentur cum dæmonibus: nullum inueniunt solatium, & nullum consilium: nullam habent spem euasionis, semper eos circundant dolores mortis. In hac vita aliquantulum solatii est ægroto, quando aliqua interruptionis requies est morbo, & quando amicorum fruitur colloquio: illic verò ad augmentum doloris, nulla est interruptio, sed æterna continuatio in tormentis: cessant vndique solatia, inualescunt vndique supplicia: nulla est redemptio, nec vlla est pœnarum alleuiatio. In mundo timor non habet dolorem, nec dolor timorem, quia timor mentem non cruciat, dum iam pati cœperit, quod timebat. Inferni verò ignibus traditi in mediis suppliciis & dolorem sentiunt, & præ doloris angustia assiduè pertimescunt: vt & quod timent, incessanter tolerant: & rursus quod tolerant, incessanter timeant: pœnæ inflictio timoris est augmentatio.

Timor cum
dolore.

Summus
malorum
gradus.

OMnia huius mundi tam bona quàm mala, suis contrariis sunt permixta, nec habent summum suæ perfectionis gradum: quin possint augeri vel minui, & plus minúsue haberi. In inferno autem omnia mala suo contrario impermixta sunt, & in summo máximoque gradu: ea tamen vnusquisque secundùm quòd plus minúsue peccauit, plus minúsue sentit. Veluti summus ibi est dolor, summus ardor,

ardor, summa frigiditas, summa in cunctis malis acerbitas; summa desolatio, summa, in corpore & anima afflictio, ignis inextinguibilis, feruor inmitigabilis, vermis immortalis, frigus inæstimabile, fœtor intolerabilis, mœror inconsolabilis, horribiles tenebræ, flagella cadentium, horrida visio dæmonum, confusio malorum & desperatio omnium bonorum. Habent miseri fletum in oculis, terrorem in auribus, fœtorem, in naribus, stridorem in dentibus, gemitum in vocibus, vincula in manibus & pedibus, & ardorem cruciatumque intolerabilem in membris omnibus. Veluti si ob mentis tuæ oculos tibi quempiam proponas, qui tam in ipsis oculorum suorum pupillis, quàm in singulis membris utrobique & intrâ & extrâ ferrum ignitum & candens infixum habeat: sic ut nec medullæ, nec intestina, sed ne minima quidem totius corporis particula cruciatus immanitate careat, vel eam minus quàm in oculis aliquatenus sentiat. Quid? nõne talem dices in summis versari malis, summisque excruciarî angustiis? Sed quid, quæso, vnicum hoc tormentum ad multitudinem magnitudinẽque intolerabilium vnius damnati tormentorum: super quem omnis dolor irruit, præterquam quòd intrâ & extrâ in ferri candentis morem ignem habet inextinguibilem?

Tanta est vnius damnati pœna, ut si ea in singulos, qui fuerunt, sunt & erunt, æqualiter diuideretur, & singuli singulas pœnæ tolerarent particulas, adhuc vnius cuiusque tanta esset pœna, tantus dolor, & tam horrendum sup-

Membra omnia pœnis subiacent.

Simile.

Diuisio pœnæ vnius damnati

Maxima vnius damnati pœna

pli-

plicium, vt superaret omnium martyrum tormenta, etiam in vnum collata; & omnia denique mala, quæ in hoc mundo possent cogitari, videri, & sentiri. Maxima igitur sit necesse est vnius damnati pœna, quæ in innumerabilem distributa multitudinem vnumquemque vltra vires cruciaret. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus offendentibus se. Omnes pœnæ, afflictiones & tormenta, quæ cogitari possunt in hac vita, si ad minimam inferni pœnam conferantur, sunt solatia: mallétque damnatus omnia illa mille annis perpeti, quàm vno die minima inferorum pœna cruciari. Quantum, putas, supplicii illic irroget Dominus iis, quos reprobat, si hic tam districtè corripit, quos amat? si electos suos in præsentia sic flagellat ad probationem, quantum, putas, torqueat reprobos ad punitionem? Si dæmones plerosque sanctos viros, vt Iob & Antonium, adeò afflixerint, cum tamen non plus possent in eos, quàm Dominus permetteret: quantum, putas, ad perpetuos cruciatus sibi à Deo concessos affligent? ô quales erunt ipso afflictu, si intolerabiles sunt solo aspectu? torquendo non fatigantur, nec peccator in tormentis aliquando moritur, sed vt sine fine crucietur, viuere sine fine in pœna compellitur.

Nam si aurum in igne rutilat, nec ab eo consumitur: & montes Siciliae flammiumi, à mundi initio in hunc vsque diem perpetuis ignibus æstuant, & tamen integri perseuerant: Salamandra quoque potest in ignibus viuere,

Dæmones
torquens
animas.

Aeternum
viuere, & ta-
men cruciari
in igne.

Salamandra.

uere, & non dolere: quanto igitur facilius corpus & anima poterunt in igne illo dolere, & tamen semper viuere? Præterea sicut anima corpus viuificans dolorem tolerare potest, & mori non potest: ita etiam dum corpus immortalitatem & incorruptionem induerit: anima cum suo corpore semper torquebitur, nec ab eo extorquebitur: ab igne inextinguibili (qui vel maximum montem in momento & nictu oculi extinguere & consumere potest) peccator non extinguetur, nec consumetur, vt semper in eo supersit, quod extingatur & consumatur.

Et quia non est vera vita, nisi vbi feliciter viuatur, vbi autem infelix mori non finitur, in ipso mors ipsa non moritur. Ideo peccator qui & bene esse perdidit, & essentialiter esse non perdidit, quin in sempiternum mortuus est vitæ æternæ, & in æternum viuus morti sempiternæ, assidue pati cogitur & mortem sine morte, & defectum sine defectu, & finem sine fine. Sic moritur, vt semper viuatur; & sic viuatur, vt semper moriatur. Sic deficit, vt semper subsistat; & sic subsistat, vt semper deficiat. Sic finitur, vt sine fine sit, & sic cum fine est, vt nunquam finiatur. Et cuius vita hic mortua fuit in culpa, illic eius mors viuax est in pœna: non ad vitæ honorem, sed ad supplicii diurnitatem: ad dolendum magis, quam ad viuendum. Illic solam mortem desiderat, quam hic tam vehementer oderat: quærit mortem, & non inuenit eam: mori appetit, & mors ab eo fugit: hic de corpore nolens educitur, illic in corpore inuita detinetur:

mors

Mors æterna.

Mors vniuersi damnati.

Mors à damnatis desideratur.

mors naturæ animam nolentem pellit de corpore, mors verò gehennæ animam nolentem detinet in corpore: ab vtraque morte communiter illud habetur, vt quod non vult anima, de suo corpore patiatur.

In inferno
nulla re-
demptio.

Nemo vn-
quam ab in-
feris fuit
reuerfus.

Extra infer-
num positi
cruciantur.

Aeternitas
pœnarum.

Qualiscunque annorum terminus excogitatus, dummodò finitus, damnatis esset solatiofus, sed proh dolor, in inferno nulla est redemptio: nec est quisquam agnitus, qui ab inferis sit reuerfus. Infernus enim ita est profundus, vt nullus inde possit ascendere: ita clausus, vt nullus possit exire: ita custoditus, vt nullus possit euadere. Qui illuc semel iuerit, vltèriùs non redibit: qui intrauerit, perpetuò non exibat: quem semel Dei iustitia protulit ad pœnam, eum diuina misericordia vltèriùs non reducit ad veniam. Quòd si ad viuorum terrorem ex Dei permisso huc venientes ad tempus extra infernum ponantur, in nullo tamen eorum pœna minuitur: quocunque iuerint, secum deferunt tormenta flammaram, tametsi carnalibus oculis nostris invisibilia, sicut & febricitans quocunque proficiscitur, excessiuo calore semper affligitur.

Ad districti iudicis pertinet iustitiam, vt illis nullus detur terminus vltionis, qui quamdiu valuerunt, nullum habere voluerunt terminum criminis, vt illic nunquam careant supplicio, qui hic nunquam carere voluerunt peccato, qui cum sine peccauerunt, quia cum sine vixerunt: qui vtique voluissent, si valuissent, sine sine viuere, vt potuissent sine sine peccare.

Osten-

Ostendunt enim, quod peccato nunquam care-
 re voluerunt, quia nunquam cessauerunt pec-
 care, quamdiu vixerunt. Præterea congruum
 est, vt secundum delectationem peccati men-
 suretur acerbitas tormenti non solum quam
 impii habuerunt, sed quam habere voluerunt:
 Deus etenim non tantum extrinsecas conside-
 rat actiones, sed etiam extrinsecas examinat vo-
 luntates. Cum igitur ex improba voluntate,
 modum non apposuerint in peccati delecta-
 tione: nec vnquam tantam inuenire potue-
 rint in peccato delectationem: quin voluissent
 habere maiorem: idcirco Deus (qui corda pen-
 sat, non facta) pœnas infligit non secundum
 delectationem habitam, sed quæsitam, vt pro
 peccato in tempus infinitum crucientur, qui in
 eo, si possent, infinitè delectarentur. Præterea
 cum tanta sit offensa, quantus ille est, qui of-
 fenditur: ideo peccatum mortale, quo Deus
 maiestate & bonitate infinitus offenditur: me-
 ritò debet infinitum iudicari, & infinita pœna
 meretur puniri. Infinita quidem duratione,
 non acerbitate: finita enim creaturæ capacitas
 infiniti non est capax: cui etiam Dominus, qui
 non continet in ira misericordias suas, citra
 condignum infligit pœnas. Qui, quia pius
 est, eorum cruciatu non pascitur: quia verò
 iustus est, ab eorum vltione in perpetuum non
 sedatur. His amplius, veluti qui vitam dese-
 runt, mortem incurrunt, sic qui summè bo-
 num minimè verentur offendere & deserere, in
 summum malum summumque supplicium me-
 rentur incidere: fiuntque digni malo æterno,
 N qui

Infinitum
peccatum

Psalm. 76

Peccatum
momenta-
neum cur
æternaliter
puniat,

qui in se perimunt bonum, quod esse posset æternum. Sicut videmus, quod ius temporalis emptionis dat ius perpetuæ possessionis: verberatio temporalis & transitoria, infert mortem, quæ est perpetua: temporale crimen læsæ maiestatis iugum affert perpetuæ seruitutis: morbus quispiam breui tempore acquiritur, à quo in perpetuum homo non liberatur. Sic damnati cum sine peccauerunt, tamen pœnas sine fine meritò expendunt. Qui dolent se peccasse, & non possunt non peccasse, nec eorum peccata deleri aut purgari valent, quibus semper manentibus semper & supplicia manent.

Venialia
æternaliter
puniuntur.

Deus nec
inulta di-
mittit verba
otiosa.

Simile.

Et quanquam viris iustis parcatur ob leuia, qui districtè in se puniunt grauiora, tamen dum reprobis pro peccatis suis Dominus pœnas infligit, ne verba quidem otiosa inulta dimittit: & qui de magnis peccatis debitores sunt, suppliciis traditi etiam nouissimum quadrantem persoluunt: & quos magna mala premunt, eos etiam minima in flammis illis vltimicibus pariter affligunt. Et sicut qui brachium ligatum habet, eo nihil operari valet: sic & pœnæ acerbitate, non autem ex Dei dilectione voluntatem habent resurgere à peccatis suis volentem, sed quia à Deo derelinquitur, resurgere non valentem. Quæ licet inde amiserit potestatis effectum, semper tamen habebit malignitatis affectum: & si peccare non possunt, peccandi tamen voluntatem non amittunt: nam mors animam quidem à carne separat, animæ autem propositum non immutat. Sicut enim

electis

electis bona voluntas conuertitur in gloriam, sic reprobis mala voluntas conuertitur in pœnam, & ipsa erit in inferno supplicium, quæ fuerat in mundo peccatum.

Sicut qui Regem offenderunt, coguntur Pœna dag
mni.
Simile. exulare à regno: ita & damnati propter Dei of-

fensam exulant à paradiso: quibus omnes prædicti cruciatus intolerabiles sunt, tamen etiam si aliquis mille superaddiderit gehennas, nihil sunt ad gloriæ illius amissionem. Damnatis enim multò grauissimum est excludi à gloria, & priuari Dei gratia; mansueti piique creatoris odium sustinere, Deumque omnipotentem aduersarium & inimicum habere: quod ipsis tantum generat cruciatum, vt si nulla extrinsecus pœna torqueret, hæc sola sufficeret. Vident enim quòd pro momentanea peccati delectatione acerbissima sustinent supplicia, & pro amore honorum temporalium bona perdiderunt æterna: qui tamen per modicam breuemque pœnitentiam & hæc poterant acquirere, & illa non peccando deuitare.

Quòd si vnus peccati vermis nunquam mo- Conscientiæ
vermis. riens hîc rebus nondum desperatis adeò an-

git, quanto ergo magis tot peccatorum vermis inextinguibilis in æterna illa desolatione cruciari credendus est? dum impii assidue vi- Impii assi-
duè vident
sua mala
tranquata
in speculo.
Simile. dent velut in speculo omnia mala, quæ com-

miserunt, & omnia bona, quæ omiserunt. Nam velut transactis nundinis mercator non solum dolet de suo lucro, quòd amisit, sed etiam de eo quod lucrari poterat, & tamen neglexit: ita & damnati non solum dolent de peccatis com-

Nota sen-
sentiam.

missis, sed etiam de bonis operibus omissis, de quibus omnibus est tunc pœnitentia, sed inutilis & infructuosa, quia tunc veniam non inueniunt, qui aptum veniæ tempus perdididerunt. Sed post centies millies centena annorum millia, perinde in ipsis iterabuntur supplicia, atque si nihil vnquam perpessi fuissent: sicque sine fine in sæcula sæculorum in illo horrore loco remanebunt.

Conclusio.

Qui talia fando temperet à lachrymis? quis valeat siccis ista referre genis? Hæc horribilia sunt ad cogitandum, terribilia ad narrandum, & graua ad videndum: quàm ergo sunt horribilia, terribilia, & graua ad sustinendum? Si enim tam terribilia sunt solo auditu, quantò magis ipso afflictu? si hic te adeò angit supplicii illius formido, quid illic faciet ipsius intolerabilis passio? Horrendum est incidere in manus Dei viuentis: in mortem viuacem, & vitam morientem. Tu verò, frater charissime, de iis malis non cogitas, & tamen quasi securus ad hæc sine cessatione properas: hæc prius experieris, quàm de iis quidquidquam cogitaueris. Quod tamen ne fiat, néue speciosa tua membra inextinguibilis illius ignis sint esca, cogitatione in infernum descende viuens, ne illuc in corpore & anima descendas moriens: stude & hæc timere, & timendo vitare. Quid enim proderit ista prænoscere, si non contingat euadere? Nunc igitur, cum possibile sit paruo tempore, si conuertaris ad Dominum, omnia illa euadere cruciamenta, & malorum vlticia effugere tormenta,

Sæcula enim
præuisa mi-
nus feriunt.

&

& præterea bonis perfrui æternis, quæ præparata sunt sanctis: quid differs? quid moraris? & diuina largitione non vteris: antequam vadas & non reuertaris, ad terram tenebro-
Iob, 10.
 sam & opertam mortis caligine, terram miseriae & tenebrarum, vbi vmbra mortis & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat, quod à nobis auertat IESVS CHRISTVS Dominus Deus noster. Amen.

QVINTÆ PARTIS CONCLUSIO.

O B hæc & multa alia, quæ in hanc sententiam dici poterant, planè vides, frater charissime, per te, non per Deum stare: quò minùs à peccatis tuis resurgas, & bene beatèque viuere incipias. Itaque qui permanere noluit, redi: & saltem post lapsum resurge, qui stare contempsisti: quæcunque in iuuentute, quæcunque in adolescentia commisisti, desle: morum operumque maculas lachrymis terge: quidquid polluerunt opera, diluant lamenta. Inquinatus post aquas baptismatis, renascere ex lachrymis: & sicut modò genitus infans ratio-
Exhortatio ad peccatorem. Pœnitendum est. 1. Petri. 2.
 nabilis & sine dolo lac concupisce, redi vt filius paruulus ad sinum matris tuæ, æternæ Dei sapientiæ, & larga diuinæ pietatis vbera suge: vt sic crescas in salutem, si tamen gustas quoniam dulcis est Dominus. Dole de præteritis, labora pro futuris cauendis, quod vt fiat, in omnibus operibus tuis memorare nouissima
Ecclesiast. 7.